

AZS Lwów

Na przełomie XIX i XX wieku Lwów był niewątpliwie naukową i akademicką stolicą ziem polskich pod zaborami. Nic zatem dziwnego, że to właśnie w grodzie Lwa powstały pierwsze akademickie organizacje sportowe, uważane za poprzedników AZS. Również w odrodzonej Polsce Lwów zachował silną pozycję na mapie akademickiej kraju, zaś AZS lwowski pod względem liczebności ustępował tylko warszawskiemu, a o drugie miejsce rywalizował z Krakowem¹.

Zważywszy na rolę Lwowa w życiu studenckim i sportowym II Rzeczypospolitej, zaskakującym jest fakt, że stan badań nad dziejami lwowskiego AZS jest bardzo skromny. W publikacjach autorstwa Ryszarda Wryka² i Czesława Michalskiego³ znajdujemy stosunkowo dużo informacji o genezie związku we Lwowie i działalności organizacji prekursorskich w końcu XIX i początkach XX wieku. Natomiast całemu okresowi międzywojennemu obydwaj autorzy poświęcili w sumie kilkunastonicowe fragmenty. Również w azetesiackich publikacjach wspomnieniowych Lwów pojawia się zupełnie na marginesie. Nawet kresowemu Wilnu poświęcano w okresie PRL więcej miejsca.

Nasza wiedza o AZS we Lwowie opierała się dotąd przede wszystkim na jednodniówce wydanej w 1934 r. z okazji jubileuszu 10-lecia organizacji⁴. Uzupełnieniem tej cennej publikacji były tylko dokumenty z CAW dotyczące głównie kwestii finansowych z lat 1936-1937 oraz artykuły prasowe. Twórcy wirtualnego Muzeum AZS dotarli jednak do zupełnie nieznanych dotąd dokumentów archiwalnych z zespołu akt Uniwersytetu Jana Kazimierza, przechowywanych w Państwowym Archiwum Obwodu Lwowskiego. Dotyczą one działalności AZS Lwów w latach 1923-1937, i chociaż zawierają pewne luki, pozwalają zapoznać się ze skalą wszelkich problemów różnorodnej natury, z którymi borykali się w swojej działalności azetesiacy ze Lwowa.

Geneza AZS we Lwowie i działalność organizacji studenckich w obszarze sportu do 1914 r. zostały już opisane we wspomnianych publikacjach Ryszarda Wryka i Czesława Michalskiego. Warto w tym miejscu przypomnieć, że za pierwszą formę organizacyjną sportu akademickiego na ziemiach polskich niektórzy badacze uważają lwowski Klub Szachistów z 1869 roku⁵. Według

1

Zob. R. Wryk, *Akademicki Związek Sportowy 1908-1939*, Poznań 1990, s. 168.

2

R. Wryk, *Początki sportu akademickiego w Polsce (1878-1908/09)*, „Wychowanie Fizyczne i Sport” 1981, nr 2, s. 82-96.

3

Cz. Michalski, *Akademicki Związek Sportowy we Lwowie*, [w:] *Lwów: miasto – społeczeństwo – kultura*, t. VII, red. K. Karolczak i Ł. Sroka, Kraków 2010, s. 448-456.

4

Zamiast uroczystości jubileuszowych z okazji 10-lecia Akademickiego Związku Sportowego we Lwowie, Lwów 1934.

5

innych pierwszą akademicką organizacją sportową było Lwowskie Kółko Szermierzy, utworzone w 1878 r. w ramach Czytelni Akademickiej. W 1897 r. powstał natomiast Akademicki Klub Cyklistów, zaś w kwietniu 1906 r. Akademicki Klub Turystyczny.

Wszystkie powyższe organizacje koncentrowały się na jednej dziedzinie sportu. Jesienią 1906 r. na bazie działających dotąd w rozproszeniu studenckich organizacji sportowych i turystycznych powstał Akademicki Związek Sportowy Młodzieży Polskiej. Jego statut został zatwierdzony reskryptem CK Namiestnictwa 26 listopada 1906 r.⁶. Był to faktyczny prekursor AZS, o dwa lata wyprzedzający powstanie AZS w Krakowie, uważane powszechnie za początek historii całego AZS. Problem polega na tym, że we Lwowie zabrakło ciągłości i już po niecałych trzech latach, wiosną 1909 r. Akademicki Związek Sportowy Młodzieży Polskiej zawiesił swoją działalność.

Wkrótce po odzyskaniu niepodległości wznowił działalność Akademicki Klub Turystyczny. Przystąpiono też do organizowania tradycyjnych meczów piłkarskich pomiędzy uniwersytetem a politechniką. Na początku 1922 r. wśród młodzieży akademickiej zrodziła się myśl reaktywowania AZS. W „Akademiku” opisano to wydarzenie następująco: „8 III odbyło się we Lwowie z inicjatywy Akadem. Klubu Turystycznego, a pod honorowym przewodnictwem prof. Rudolfa Wacka, zebranie organizacyjne Akadem. Związku Sport., obesłane niezwykle tłumnie przez młodzież sportową wszystkich wyższych uczelni lwowskich. Na zebraniu tem dokonano wskrzeszenia lwowskiego AZS-u, nieczynnego od lat kilkunastu, bo od roku 1909”⁷.

Na zebraniu 23 marca 1922 r. przyjęto statut i wybrano pierwszy zarząd z Otto Wagnerem jako przewodniczącym. Wprowadzono też pewne elementy korporacyjne przez przyjęcie odznak oraz amarantowo-srebrnych szarf dla członków⁸. Na początek powstały sekcje: lekkoatletyczna, piłki nożnej, tenisowa i kolarska. Wprowadzono przy tym przymus uprawiania lekkiej atletyki przez wszystkich członków związku. AZS został utworzony z inicjatywy studentów Politechniki. W krótkim potem powstały Koło Sportowe Medyków (sekcja „Bratniaka” Wydziału Lekarskiego uniwersytetu) i Klub Sportowy Weterynarii. Dopiero po dłuższych pertraktacjach nastąpiła ich fuzja z AZS jako organizacją międzyuczelnianą⁹.

T. Wolsza, *Życie szachowe we Lwowie 1850-1941*, „Wychowanie Fizyczne i Sport” 1999, nr 1-2, s.

72.

6

Państwowe Archiwum Obwodu Lwowskiego (dalej: DALO), fond (zespół) 26: Uniwersytet Jana Kazimierza, opys 14, sprawa 663, Pismo z CK Namiestnictwa do dyrektora policji we Lwowie, k. 1.

7

Wskrzeszenie lwowskiego AZS, „Akademik” 1922, nr 5, s. 36.

8

Ibidem.

9

J. Wisłocki, *Pierwsze miesiące A.Z.S.-u lwowskiego*, [w:] *Zamiast uroczystości jubileuszowych z okazji 10-lecia Akademickiego Związku Sportowego we Lwowie*, s. 5-6.

Związek znalazł się w wykazie stowarzyszeń akademickich jako stowarzyszenie studentów trzech szkół akademickich: Politechniki Lwowskiej, Uniwersytetu Jana Kazimierza i Akademii Medycyny Weterynaryjnej, zrzeszające 140 członków¹⁰. To właśnie z inicjatywy działaczy AZS-u lwowskiego powołana została do życia Centrala Polskich Akademickich Związków Sportowych.

W marcu 1923 r., po zgłoszeniu poprawek, statut AZS został zatwierdzony przez Senat Uniwersytetu Jana Kazimierza. Nowy prezes AZS Stanisław Liebhart (student medycyny) zwrócił się do rektora UJK o wyznaczenie kuratora związku, proponując osobę prof. Henryka Halbana¹¹. Władze uniwersytetu wyraziły na to zgodę i prof. Halban opiekował się AZS do końca 1926 r., gdy na wiele lat nowym kuratorem został prof. Edmund Bulanda.

Główną bolączką AZS był brak odpowiedniego terenu do treningów. Kwestia ta została rozwiązana pomyślnie dzięki przychylności dowódcy 19 pułku piechoty płk. Zulaufa, który bezinteresownie użyczył boisko na Cytadeli¹². Nie zważając na problemy natury materialnej, już w 1923 r. zorganizowano po raz pierwszy w kraju zawody w dziesięcioboju. Odbywało się to w specyficznej atmosferze: „Nie było wówczas tabel do obliczania punktów. Trójka organizatorów całą noc tłumaczyła przepisy z języka angielskiego i obliczała punkty. Działo się to w mieszkaniu Tadeusza Kuchara. Zwycięzcą dziesięcioboju został Wacław Kuchar”¹³.

Związek rozwijał się dynamicznie. Według jednego ze sprawozdań, w styczniu 1924 r. zrzeszał 400 studentów w 7 sekcjach, zaś w końcu 1925 r. miał już 800 członków w 12 sekcjach: lekkoatletycznej, piłki nożnej, kolarskiej, szermierczej, pływackiej, tenisowej, bokserskiej, krajoznawczo-turystycznej, narciarskiej, łyżwiarskiej, hokejowej, piłki koszykowej¹⁴. Prezesem honorowym został w 1924 r. prof. Stanisław Niemczycki, rektor Akademii Weterynaryjnej, który mocno popierał postulaty azetesiaków¹⁵.

Od początku AZS starał się upowszechniać sport wśród braci studenckiej. Od 1923 r. rokrocznie odbywały się zawody piłkarskie między reprezentacjami Politechniki i Uniwersytetu, które stały się swego rodzaju atrakcją akademickiego Lwowa. W 1926 r. zorganizowano pierwszy międzyuczelniany bieg na przełaj, rozszerzony w kolejnych latach do międzyuczelnianych

10

DALO, f. 26, op. 14, sprawa 290, k. 1.

11

DALO, f. 26, op. 14, sprawa 663, Korespondencja AZS z rektoratem UJK, 1 i 15 III 1923 r., k. 7-9.

12

J. Wisłocki, *Pierwsze miesiące A.Z.S.-u lwowskiego*, s. 7.

13

Pół wieku Akademickiego Związku Sportowego. Sukcesy, cyfry, fakty, ludzie, porażki, wspomnienia, anegdoty, oprac. W. Szkiela, B. Tuszyński, Z. Weiss, Warszawa 1962, s. 31.

14

DALO, f. 26, op. 14, sprawa 663, Pismo AZS Lwów do rektora UJK Sieradzkiego, 4 XII 1925, s. 50-

51.

15

Ibidem, Pismo AZS Lwów do rektora Sieradzkiego, 9 III 1925, s. 17.

zawodów lekkoatletycznych¹⁶.

Rozwój liczebny i pewne sukcesy organizacyjne zawróciły w głowie ówczesnemu zarządowi lwowskiego AZS-u. W czerwcu 1925 r. wysłali oni do Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego bardzo ambitny plan stopniowej rozbudowy AZS. Jego głównym założeniem była maksymalne upowszechnienie sportu wśród studentów. Jak napisano: „Plan pracy około wychowania fizycznego młodzieży wyobrażamy sobie analogicznie do takiegoż planu Uniwersytetów angielskich, amerykańskich lub skandynawskich”. Przy bardzo niskiej składce członkowskiej zamierzano do 1930 r. objąć ćwiczeniami fizycznymi organizowanymi przez AZS około 4000 studentów¹⁷.

Aby osiągnąć te cele domagano się dużych subwencji na budowę w ciągu 5 lat całego kompleksu obiektów sportowych. Zamierzano zbudować boisko sportowe z bieżnią i skoczniami, pływalnię, 5 kortów tenisowych, strzelnicę, schronisko w Karpatach, skocznię narciarską, tor saneczkowy, lodowisko i dom związkowy, mieszczący biura oraz sale szermierki i boksu. Projekt został poparty przez senat i rektora uniwersytetu¹⁸. Gwarancją realizacji tego planu miało być specjalnie powołane ciało doradcze w postaci Rady Gospodarczej AZS, złożonej z profesorów lwowskich uczelni oraz fachowców w dziedzinie wychowania fizycznego młodzieży¹⁹.

Bardzo szybko okazało się, że plan jest nierealny, a zarząd lwowskiego AZS nie daje rękojmi należytego wydatkowania środków. Już w grudniu 1925 r. wykryto braki w rachunkach rozliczeniowych z subwencji w wysokości ponad 13 tys. zł. Zarząd pozaciągał liczne długi i jak stwierdził rektor w piśmie do prof. Halbana: „chodziły pogłoski, że sprawy kasowe związku są w grubym nieporządku”²⁰. Dużo zamieszania wywołała sprawa pożyczki w wysokości 481 franków tureckich (1337 zł), którą zaciągnęli w konsulacie RP w Konstantynopolu członkowie wycieczki zorganizowanej przez sekcję krajoznawczo-turystyczną w kwietniu 1925 r. AZS długo nie spłacał pożyczki, co wywoływało interwencje ze strony Poselstwa Polskiego w Turcji²¹. Z tego powodu została wstrzymana subwencja z ministerstwa, a wielkie plany trafiły do szuflady.

16

Rys historyczny A.Z.S. Lwów, [w:] Zamiast uroczystości jubileuszowych z okazji 10-lecia Akademickiego Związku Sportowego we Lwowie, s. 10.

17

DALO, f. 26, op. 14, sprawa 663, Podanie AZS Lwów do Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z prośbą o subwencję, 16 VI 1925, s. 18-28.

18

Ibidem.

19

Skład Rady Gospodarczej zob. DALO, f. 26, op. 14, sprawa 663, Pismo AZS Lwów do MWRiOP, 3 VIII 1925, s. 43-44.

20

Ibidem, Pismo rektora Sieradzkiego do prof. Halbana, 26 VIII 1925, s. 41.

21

Ibidem, Korespondencja MSZ z rektoratem UJK i AZS w sprawie pożyczki z Konstantynopola, XI 1925 – IX 1926, s. 53-54, 62-59.

W efekcie w 1926 r. AZS znalazł się w wielkim kryzysie. Pozbawienie subwencji spowodowało likwidację kilku sekcji, a pozostałe wegetowały. Jako ciekawostkę można podać fakt, że zarząd był zmuszony urzędować w godzinach od 17 do 20 w ubikacji obok auli uniwersyteckiej²². W 1927 r., dzięki odzyskaniu wsparcia finansowego udało się wyjść na prostą. Wznowiły pracę sekcje. Na placu wydzierżawionym od hrabiny Marii Badeniowej przy ul. Ziemiałkowskiego zbudowano 3 korty tenisowe. Wkrótce od uniwersytetu uzyskano lokale na salę szermierczą i bokserską.

AZS cieszył się wówczas znaczną popularnością i szacunkiem wśród mieszkańców Lwowa. Postanowili wykorzystać to oszuści, którzy podszywali się pod działaczy związku. W związku z tym na łamach dziennika „Słowo Polskie” (nr 45 z 15 lutego 1929 r.) ukazało się ostrzeżenie: „Od pewnego czasu grasuje na terenie miasta Lwowa, szajka oszustów podszywająca się pod firmę Akademickiego Związku Sportowego, i naciąga łatwowiernych na datki, rzekomo na cel Związku idące. - Ta sama szajka ofiaruje tymże osobom specjalnie na ten cel przygotowane Dyplomy Członkostwa Honorowego Akad. Związku Sport.”. Zarząd AZS wyjaśniał, że dyplomy honorowe wręcza tylko osobom wybitnie zasłużonym dla rozwoju sportu²³.

AZS od początku swej działalności postulował organizację zajęć z wychowania fizycznego dla studentów. Udało się to zrealizować w końcu lat 20. Lektorat prowadził lekkoatleta AZS Antoni Rzepka. W roku akademickim 1929/30 w zajęciach uczestniczyło 75 studentek i 60 studentów²⁴.

W 1929 r. udało się wreszcie podpisać kontrakt dzierżawy gruntów miejskich pod budowę boiska przy ul. Stryjskiej wspólnie z LKS Lechia. Zainwestowano spore fundusze w prace przygotowawcze, ale w 1930 r. zabrakło pieniędzy na dalszą budowę i teren trzeba było oddać miastu. W 1932 r. uzyskano do dyspozycji boisko na terenie Akademii Medycyny Weterynaryjnej, ale było ono bardzo małe i nieprzystosowane do uprawiania wielu dyscyplin sportu²⁵.

Lata kryzysu gospodarczego przyniosły kolejne kłopoty, z których szczęśliwie udało się wybrnąć. Na łamach „Akademickiego Przeglądu Sportowego” w lipcu 1933 r. pisano: „AZS Lwów pracuje w warunkach nader ciężkich. Brak własnego boiska, duże trudności finansowe, a co najważniejsze nielojalna konkurencja innych lokalnych klubów – wywołały w latach ostatnich kryzys tak zasłużonego i posiadającego swe piękne tradycje Związku. Na szczęście w chwili obecnej kryzys jest już całkowicie zlikwidowany, a lwowski AZS znajduje się w pełnym rozwoju

22

DALO, f. 26, op. 14, sprawa 664, Rektor UJK do zarządu AZS we Lwowie, 3 II 1927, s. 6.

23

Ibidem, Pismo AZS Lwów do Senatu UJK, 16 II 1929, s. 40; „Słowo Polskie”, nr 45 z 15 II 1929 r.

24

R. Wryk, *Narodziny i rozwój Akademickiego Związku Sportowego do roku 1949*, Poznań 2014, s. 152.

25

DALO, f. 26, op. 14, sprawa 1727, Sprawozdanie AZS Lwów za rok 1933, s. 3.

wszerz i wzwyż”²⁶.

W 1934 r. infrastruktura AZS znacząco się wzbogaciła. Za stosunkowo nieduże pieniądze zakupiono teren w Mikołajowie nad Dniestrem, gdzie wybudowano przystań wioślarsko-żeglarską. Oprócz pomostu i hangaru na 50 kajaków znajdowało się tam schronisko z 20 miejscami noclegowymi. Dzięki staraniom kuratora AZS prof. Bulandy otrzymano komfortowo urządzone i obszerny lokal klubowy w uniwersyteckim Collegium Maximum, „umożliwiający członkom skupianie się i zaprzyjaźnianie przy szachach i innych rozrywkach”²⁷.

AZS miał wtedy 438 członków, w tym 64 panie, organizacyjnie dzieląc się na 13 sekcji: lekkoatletyczną, gier sportowych, tenisową. Strzelecką, szermierczą, narciarską, hokejową, wodną, piłki nożnej, tenisa stołowego, szachową oraz Jarosławską i Dublańczyków²⁸.

Specyfiką lwowskiego AZS było właśnie powstanie sekcji terenowych. W celu umożliwienia treningów i ćwiczeń studentom zamieszkałym na stałe w akademiku w Dublanach pod Lwowem, w 1929 r. powołano do życia sekcję Dublańczyków. W 1934 r. sekcja liczyła 19 członków uprawiających siatkówkę, koszykówkę, lekkoatletykę, narciarstwo i szermierkę. Trenowali na boisku zbudowanym we własnym zakresie²⁹.

Znaczna liczba młodzieży akademickiej uprawiającej sport rekrutowała się z Jarosławia, toteż w 1930 r. z inicjatywy wybitnego lekkoatlety Mieczysław Romualda Ceny powstała sekcja Jarosławska AZS. W 1934 r. sekcja liczyła 55 członków, w tym 12 kobiet. Dzielila się na podsekcje: sportów wodnych, lekkoatletyczną, gier sportowych, bokserską i tenisa stołowego. Przyczyniła się w ogromnym stopniu do upowszechniania sportu na terenie Jarosławia, organizując liczne zawody, np. mistrzostwa miasta w siatkówce i lekkiej atletyce. Podobne imprezy urządzała także w pobliskich miasteczkach, m.in. w Radymnie³⁰.

Sekcja jarosławska, obok młodzieży studiującej we Lwowie, zrzeszała również uczniów miejscowych szkół oraz przedstawicieli środowisk inteligenckich. Kluczową rolę w jej działalności odgrywali lekkoatleci – przede wszystkim czterej bracia Cenowie: Mieczysław, Eugeniusz, Bolesław i Bronisław. Wspólnie ustanowili rekord Polski w sztafecie 4x100 m. Sekcja cieszyła się poparciem i opieką ze strony lokalnych elit. Wielkim przyjacielem AZS był gen. Wacław Scaevola-Wieczorkiewicz. Godność honorowego prezesa sekcji jarosławskiej AZS pełnił starosta Henryk

26

A.Z.S. - Lwów, „Akademicki Przegląd Sportowy” 1933, nr 3, s. 4.

27

Rys historyczny A.Z.S. Lwów, s. 11.

28

DALO, f. 26, op. 14, sprawa 1727, Sprawozdanie AZS Lwów za rok 1933, s. 6.

29

Ibidem, s. 17

30

Ibidem, s. 13.

Wąs³¹.

Wizytówką i chlubą lwowskiego AZS była niewątpliwie lekka atletyka. Wielokrotnymi reprezentantami Polski i rekordzistami kraju byli: Antoni Rzepka (skok o tyczce), Mieczysław Cena (oszczep), Mieczysław Haspel (110 m przez płotki), Władysław Boski (biegi długodystansowe). W 1924 r. na akademickich mistrzostwach świata w Warszawie Antoni Rzepka zdobył srebrny medal w skoku o tyczce, zaś Władysław Boski brązowy medal w biegu na 5000 m. W latach 1924 i 1925 sekcja lekkoatletyczna AZS Lwów była akademickim mistrzem Polski³². Indywidualnie Rzepka zajął drugie miejsce w mistrzostwach Polski, a poza konkursem ustanowił rekord kraju w skoku o tyczce (3:54). W 1923 r. triumfował na olimpiadzie państw bałtyckich w Dorpacie. Władysław Boski był wicemistrzem Polski w biegu maratońskim. Ustanawiał też rekordy w biegach na 25 i 30 km. Po ich odejściu ze Lwowa sekcja nieco podupadła, lecz odrodziła się dzięki sukcesom Mieczysława Ceny (mistrza Polski w rzucie oszczepem w 1929 r.) i Mieczysława Haspela (mistrza Polski w biegi przez płotki na 110 m w 1935 i 1937 r.). Ponadto w 1938 r. Roman Siennicki zdobył srebrny medal w mistrzostwach Polski w biegu na 100 m. W latach 30. zabłysła gwiazda niezwykle utalentowanej Jadwigi Batiukówny. Zdobyła ona m.in. trzecie miejsce w mistrzostwach Polski w pięcioboju oraz wicemistrzostwo w biegu na 60 m, przegrywając tylko ze Stanisławą Walasiewiczówną³³.

Silna była również sekcja strzelecka, która odnotowała znaczące sukcesy w mistrzostwach Polski. W 1934 r. Tadeusz Sulewski zajął pierwsze miejsce i wyrównał rekord Polski w konkurencji karabinka małokalibrowego. W klasyfikacji drużynowej AZS Lwów zdobył w tej konkurencji brązowy medal. W 1938 r. akademicy lwowscy zdobyli drużynowe mistrzostwo Polski w strzelaniu z pistoletu wojskowego, natomiast w konkurencji karabinka małokalibrowego zajęli trzecie miejsce³⁴.

W latach 1924-1929 dobrymi wynikami mogli się poszczycić pływacy. W 1926 r. Roman Roszko ustanowił nowy rekord kraju w wyścigu na 1500 m stylem dowolnym. Najlepszym zawodnikiem lwowskiego AZS był Jan Kot, który w 1928 r. po raz pierwszy został mistrzem Polski na dystansach 400 i 1500 m stylem dowolnym. Rok później przeniósł się do Krakowa³⁵. W sumie w

31

T. Turoń, *Akademicki Związek Sportowy w Jarosławiu 1930-1939*, „Rocznik Jarosławski” 2000, nr 2, s. 115-119.

32

Cz. Michalski, *Akademicki Związek Sportowy we Lwowie*, s. 455.

33

Zamiast uroczystości jubileuszowych z okazji 10-lecia Akademickiego Związku Sportowego we Lwowie, s. 13-15.

34

R. Wryk, *Narodziny i rozwój Akademickiego Związku Sportowego do roku 1949*, s. 139.

35

Zamiast uroczystości jubileuszowych z okazji 10-lecia Akademickiego Związku Sportowego we

mistrzostwach Polski zdobył 4 złote medale i 2 srebrne.

Cechą wyróżniającą Lwów wśród AZS-ów było istnienie sekcji kolarskiej. Choć funkcjonowała tylko przez kilka lat (1923-1927), ale odnotowała pewne sukcesy w kraju. W 1924 r. w szosowych mistrzostwach Polski na dystansie 200 km Kazimierz Krzemiński zajął drugie miejsce, a Marian Blicharski miejsce trzecie. Ponadto w tymże roku akademicy zdeklasowali rywali w tradycyjnym wyścigu Lwów-Kraków, odnosząc zwycięstwo indywidualne i drużynowe³⁶.

Sekcja szermiercza odnosiła sukcesy tylko w początkach swojej działalności. Emil Vambora w 1924 r. zdobył mistrzostwo Polski i jako zawodnik rezerwy wszedł w skład polskiej drużyny olimpijskiej na igrzyska w Paryżu. Rok później na mistrzostwach Polski rozgrywanych we Lwowie Ludwik Kawałek zdobył brązowy medal w szpadzie. Kolejne lata przyniosły jednak znaczny spadek poziomu i stagnację³⁷.

Sekcja gier sportowych stopniowo dochodziła do wysokich wyników, sięgając po sukcesy w połowie lat 30. Najwyższy poziom reprezentowała mistrzowska drużyna siatkówki żeńskiej, która w 1933 r. w mistrzostwach Polski zdobyła trzecie miejsce, zaś w latach 1934 i 1935 r. wywalczyła zaszczytny tytuł wicemistrza³⁸. Siatkarze należeli do dominujących w swoim regionie. W 1936 r. zajęli czwarte miejsce w rozgrywkach o Puchar Polski (tzw. zimowe mistrzostwa). AZS Lwów posiadał także silny zespół w piłce ręcznej, który w 1935 r. w finałowych rozgrywkach o mistrzostwo Polski zajął siódme miejsce, w roku następnym uplasował się na piątym miejscu, by w 1937 r. zostać wicemistrzem Polski³⁹. Największym sukcesem koszykarzy AZS Lwów było zajęcie trzeciego miejsca na mistrzostwach Polski w 1939 r. Dwaj koszykarze tego klubu: Stanisław Pawłowski i Włodzimierz Pławczyk zakwalifikowali się do drużyny narodowej, która w 1939 r. na mistrzostwach Europy w Kownie zdobyła brązowy medal⁴⁰.

Podsekcja kajakowa, działająca w ramach sekcji wodnej, w 1933 r. zorganizowała spływ „Przez Polskę do morza”, Dunajcem i Wisłą do Gdańska. Odbychał się on na kilkunastu kajakach własnej produkcji, zmontowanych z dykty i desek w „stoczni kajakowej” usytuowanej w podziemiach uniwersytetu. Barwny opis tej wyprawy pozostawił jeden z jej uczestników, Michał

Lwowie, s. 21.

36

R. Wryk, *Narodziny i rozwój Akademickiego Związku Sportowego do roku 1949*, s. 140.

37

Zamiast uroczystości jubileuszowych z okazji 10-lecia Akademickiego Związku Sportowego we

Lwowie, s. 23.

38

Ibidem, s. 18.

39

Cz. Michalski, *Akademicki Związek Sportowy we Lwowie*, s. 455.

40

R. Wryk, *Narodziny i rozwój Akademickiego Związku Sportowego do roku 1949*, s. 121.

Machowski⁴¹.

Bardzo popularna wśród studentów była oczywiście piłka nożna. W początkach istnienia AZS nadawała ton ogólnej pracy związku. Jednak jej osiągnięcia sprowadzały się do zdobycia mistrzostwa polskich AZS-ów w 1925 i 1926 r. i chwilowym wejściu do klasy A. przez większość czasu grała w klasie B, a w 1934 r. została rozwiązana⁴².

Pozostałe sekcje lwowskiego AZS nie odnosiły większych sukcesów, ale z pewnością przyczyniły się do popularyzacji sportu. Czyniły to poprzez organizowanie zawodów i imprez sportowych o charakterze regionalnym lub też spektakularne przedsięwzięcia, nagłaśniane w prasie. Dla przykładu można przytoczyć wyczyn trzech członków sekcji narciarskiej, którzy w styczniu 1928 r. odbyli rajd narciarski przez całe pasmo polskich Karpat. W gazecie „Słowo Polskie” relacjonowano ten wyczyn pod nagłówkiem: „900 km na nartach. Gigantyczny rajd AZS-u lwowskiego Kołomyja-Cieszyn”⁴³.

Należy jeszcze wspomnieć o odrębnej organizacji studenckiej zrzeszającej miłośników lotnictwa. Otóż w 1928 r. powstał Aeroklub Akademicki we Lwowie, nad którym nadzór sprawował senat Politechniki Lwowskiej. Jednak już w 1931 r. wskutek rozszerzenia swej działalności i zmiany nazwy na „Aeroklub Lwowski”, przestał on być stowarzyszeniem akademickim⁴⁴.

Atmosferę panującą w lwowskim AZS najlepiej oddają wspomnienia Michała Machowskiego: „AZS to taka zgrana kochająca się rodzina. Panował tam czysty amatorski sport, bez dodatków pieniężnych na dożywianie, czy premii, w takiej czy innej formie za starty w zawodach. Nie znaleźmy słowa *funduje*, bo to się samo przez się rozumiało, że jak jeden miał gotówkę, to płacił za drugiego, który jej nie miał, a potem na odwrót. Gdy zawodnik nie zdobył pierwszego miejsca, a doszedł do mety choćby ostatni, nikt nie robił mu wymówki, a kierownik sekcji pakował mu w pyszczyko cukierka, mówiąc: masz *bombona*, swoje zrobiłeś, a to ważne, że nie zrezygnowałeś z konkurencji”⁴⁵.

Bibliografia:

41

M. Machowski, *Azetesiacy lwowscy w splywie „przez Polskę do morza”*, [w:] *Akademicki Związek Sportowy 1908-1983. Wspomnienia i pamiętniki*, oprac. R. Wryk, Poznań 1985, s. 135-152.

42

Zamiast uroczystości jubileuszowych z okazji 10-lecia Akademickiego Związku Sportowego we Lwowie, s. 12.

43

Ibidem, s. 19.

44

DALO, f. 26, op. 14, sprawa 970, Dokumentacja stowarzyszenia „Aeroklub Akademicki we Lwowie”.

45

M. Machowski, *Azetesiacy lwowscy w splywie „przez Polskę do morza”*, s. 135.

- M. Machowski, *Azetesiacy lwowscy w sptywie „przez Polsk do morza”*, [w:] *Akademicki Zwiqzek Sportowy 1908-1983. Wspomnienia i pamietniki*, oprac. R. Wryk, Poznań 1985.
- Cz. Michalski, *Akademicki Zwiqzek Sportowy we Lwowie*, [w:] *Lwów: miasto – społeczeństwo – kultura*, t. VII, red. K. Karolczak i Ł. Sroka, Kraków 2010, s. 448-456.
- Rys historyczny A.Z.S. Lwów*, [w:] *Zamiast uroczystości jubileuszowych z okazji 10-lecia Akademickiego Zwiqzku Sportowego we Lwowie*, Lwów 1934.
- T. Turoń, *Akademicki Zwiqzek Sportowy w Jarosławiu 1930-1939*, „Rocznik Jarosławski” 2000, nr 2.
- J. Wisłocki, *Pierwsze miesiqce A.Z.S.-u lwowskiego*, [w:] *Zamiast uroczystości jubileuszowych z okazji 10-lecia Akademickiego Zwiqzku Sportowego we Lwowie*, Lwów 1934.
- R. Wryk, *Poczqtki sportu akademickiego w Polsce (1878-1908/09)*, „Wychowanie Fizyczne i Sport” 1981, nr 2.
- Wskrzeszenie lwowskiego AZS, „Akademik” 1922, nr 5
- Zamiast uroczystości jubileuszowych z okazji 10-lecia Akademickiego Zwiqzku Sportowego we Lwowie*, Lwów 1934.